

DOSSIER: AGRESSIONS AL TERRITORI

Catalunya

Salvem Catalunya?

La instal·lació de grans estacions eòliques en zones d'un alt valor ecològic ha estat objecte de confrontacions.

Leclosió de centenars de col·lectius que en els darrers anys han aparegut en defensa del territori transcendeix el que fins ara era considerat com a “moviment ecologista”. Arreu del país sorgeixen amb formes diverses col·lectius veïnals, plataformes, coordinadores i associacions en defensa d'alguna porció de territori amenaçada, que consideren íntimament lligada al seu espai vital. Entre les persones que formen aquests col·lectius sempre hi trobem gent molt vinculada a associacions ecologistes, excursionistes o culturals, però també persones que viuen la seva primera experiència d'organització col·lectiva. Què està passant, doncs? Que el país es revolta? Posant tots els casos junts és fà-

cil de veure que es tracta d'una reacció col·lectiva davant d'un creixement urbanístic desmesurat i desordenat i d'una proliferació d'infraestructures arreu. Indrets populars molt lligats a la memòria col·lectiva són sacrificats sense miraments en favor d'una idea de progrés cada cop més qüestionada. L'ombra dels interessos privats i especulatius sempre hi és al darrere i la població sovint percep l'administració més com un aliat dels especuladors que no pas com una clara posició de defensa dels interessos col·lectius. Si bé no és el cas de tots els ajuntaments –trobem exemples lloables de resistència al costat de la població, com ara Llagostera, amb la polèmica línia d'alta tensió de les Gavarres– sí que

ho és, gairebé sempre, en el cas del Govern de la Generalitat de Catalunya, que és qui en darrera instància té la potestat d'autoritzar o no els projectes.

Al marge de l'enorme tasca duta a terme des de fa 25 anys pels grups ecologistes catalans, la suma d'altres entitats no estrictament ecologistes va donar lloc a coordinadores nascudes amb la fi d'aglutinar voluntats comunes d'entitats diverses. Exemples com la Coordinadora per a la Salvaguarda del Montseny davant la proliferació d'empreses envasadores d'aigua mineral en aquest massís o la Coordinadora d'Amics de les Gavarres, nascuda per aturar les múltiples agressions que patia aquest espai natural. Aquest tipus d'estructures s'han fet servir també per impedir el pas d'infraestructures en el territori. La Coordinadora Antilínia Setmenat-Bescanó, en el cas de l'autopista elèctrica que ha d'unir Catalunya amb França, o la Coordinadora contra el Quart Cinturó de Barcelona que, sota el lema “I del Vallès, en quedarà res?”, treballa fins al dia d'avui per salvar els darrers espais no ocupats d'aquesta comarca. També caldria citar la Coordinadora per una Alternativa al Tren d'Alta Velocitat, que coordina totes les entitats catalanes opositores al pas d'aquesta infraestructura.

Però a poc a poc les coordinadores han anat donant pas a noves formes d'organització més obertes i flexibles, on els seus membres ja no sols són entitats sinó que aglutinen, sobretot, persones individuals compromeses amb la causa. La Plataforma Antiabocador de Cardona va ser una de les pioneres en mobilitzar la població en una exitosa campanya que va fer desistir el Govern de la seva intenció d'ubicar un abocador de residus especials en aquest municipi. Les múltiples agressions urbanístiques que envolten el parc de Collserola també van donar com a fruit la Plataforma Cívica per a la De-

DOSSIER: AGRESSIONS AL TERRITORI

fensa de Collserola. Molt a prop, d'altres persones es mobilitzen entorn de la Plataforma Ciutadana contra el túnel d'Horta per evitar el pas del trànsit procedent de la capital catalana. I més al sud, la Plataforma per a la Defensa del Territori de Vandellòs i l'Hospitalet de l'Infant intenta fer front a la munió de centrals tèrmiques que el Govern ha projectat en aquesta zona. També en matèria d'energia i amb una forta polèmica entre detractors i defensors de l'energia eòlica, han aparegut cinc plataformes contràries a la proliferació aerogeneradors al Priorat, a les muntanyes de Prades, al Baix Camp, a la Terra Alta i a la Ribera d'Ebre, que sumen la Coordinadora de Plataformes del Sud de Tarragona.

No solament és la identitat territorial la que mou voluntats, la Plataforma Cívica per a la Reducció dels Residus s'ha convertit en el referent nacional quant a residus i ha alimentat altres plataformes sobre aquesta matèria arreu del país, com ara la Plataforma per una Alternativa a l'Abocador de Cruïlles del Baix Empordà o la Plataforma Antiincineradora de la Vall del Ges a Osona. Capítol a part són també els exemples de la Plataforma Veïnal contra l'Especulació de Barcelona o la Plataforma Cívica per a l'Ús de la Bicicleta com a Mitjà de Transport de Girona. Però si ens hem de quedar amb un exemple clar i històric pel que fa a la mobilització ciutadana, aquest és sens dubte el de la Plataforma en Defensa de l'Ebre. El cas més emblemàtic, ja que ha estat capaç de mobilitzar centenars de milers de persones en diverses manifestacions a Barcelona i a les Terres de l'Ebre.

També cal fer atenció especial al clam d'urgència que s'ha plasmat en els noms d'alguns d'aquests moviments. El cas de la defensa de la platja verge de Castell a Palamós va popularitzar amb Salvem Castell el missatge que calia mobilitzar-se per salvar alguna cosa. Des de llavors, molts han estat els seus imitadors: Salvem les Valls, que des de l'any 1994 lluita contra l'eix viari Vic-Olot-Figueres per preservar les valls d'en Bas (Garrotxa) i del Fornés (Osona); Salvem els Colls Miralpeix, el darrer espai forestal de les costes del Garraf; Salvem les Ma-

La plataforma en Defensa de l'Ebre és un bon model d'entitat que ha sabut aglutinar la població, en aquest cas de les Terres de l'Ebre, en defensa del seu territori.

drigueres, un cas similar al Baix Penedès; Salvem les Guilleries, en contra de la línia elèctrica de 400 kw projectada entre Setmenat del Vallès i Bescanó (Gironès); Salvem el Crit, una cala verge situada entre Palamós i Palafrugell; o Salvem Pinya de Rosa, que finalment ha aconseguit protegir aquest paratge litoral de Blanes quan era a punt d'urbanitzar-se. A poc a poc aquests moviments s'han anat unint en d'altres més amplis amb objectius comuns. Així, ara fa dos anys va néixer a Figueres Salvem l'Empordà com a suma d'un seguit de defenses properes que evidenciaven la manca d'una planificació territorial. Més catastrofista, però gens allunyada de la realitat, era la convergència, efímera però encertada, d'un grup d'entitats gironines que l'any 2000 s'unien sota el lema "Salvem el que ens queda".

És evident que la majoria de conflictes fan referència a un litoral que acusa trenta anys d'imparable ocupació urbanística, però no és menys cert que a poc a poc els conflictes s'estenen cap a l'interior. El buit de planificació territorial deixat pel Govern de la Generalitat ha permès a promotors immobiliaris i altres operadors del ciment i l'asfalt projectar polígons industrials i segones residències a dojo. Urbanitzacions pures i dures o bé

associades a infraestructures que curiosament són declarades d'interès públic per tal de poder ser ubicades en sòl no urbanitzable: camps de golf, estacions d'esquí, hipòdroms, aeròdroms o ports esportius són alguns exemples de projectes associats a sòl residencial que es ven als ajuntaments amb una promesa de riquesa —que ben aviat es demostrarà efímera— i que aixequen en contra clams populars plens de sentit comú. L'exemple recent més paradigmàtic és l'aparició de SOS Lloret, probablement un dels municipis més castigats de Catalunya pels excessos urbanístics.

Des que l'any 1995 el Parlament de Catalunya va aprovar el Pla Territorial, pràcticament no s'ha avançat en la redacció dels plans parcials territorials que, en definitiva, són els qui han de regular els límits de l'ocupació urbanística. Desídia o mala fe han fet aixecar el país en protestes que s'escampen a un ritme accelerat i que posen el Govern de la Generalitat en una difícil situació per afrontar les properes eleccions autonòmiques. Un lema comú es desprèn de la situació actual: "Salvem Catalunya?".

Enric Pardo

Ecologista i regidor de Sostenibilitat a l'Ajuntament de Girona